

Padělky skupiny „K“ - noční můra ... (10)

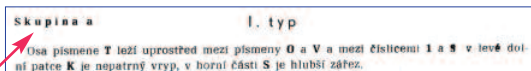
Minule jsme v našem seriálu dospěli k padělkům druhu *B* a seznámili se s první z jeho tří skupin, tedy *a*, použitou pro přetiskování dvou trojúhelníkových hodnot rakouských spěšných známek. Dnes pokročíme ke skupině *b*, do níž spadají přetisky na známkách leteckých (Flugpost) a na většině hodnot série dopltních provizorií (Porto), bez hodnoty 1 h.

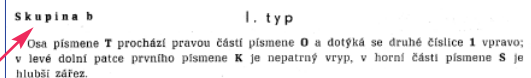
FRANTIŠEK BENEŠ

Přetisky druhu *B* jsou v rámci emise PČ 1919 svým rozměrem nejmenší a jejich první dvě skupiny – *Ba* a *Bb* – jsou si (zejména v I. typu, s charakteristickým vrypem v *K* a zářezem v *S*) vzájemně podobné. Není tedy divu, že v jejich popisu a vyobrazení může docházet k určitým chybám, které pak pletou nejen sběratele a badatele, ale – naštěstí – v některých případech i padělatele!

Kupříkladu v Monografii čs. známek jsou zaměněna vyobrazení I. typu skupin *Ba* a *Bb*, i když popisy vzájemného postavení jednotlivých rádků přetisků jsou uvedeny správně (2. díl, str. 72 a 74).

ve skutečnosti „b“

ve skutečnosti „a“

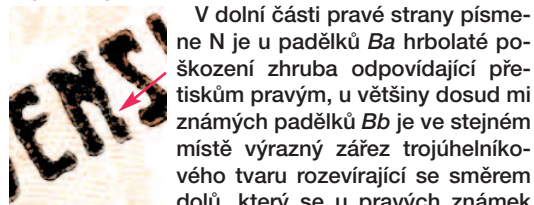

S nestejným zakreslením osy písmene *T* (používané při rozlišování typů už znalci Hirschem a Mrňákem) vůči jiným publikacím se zase můžeme setkat v knize *Padělky* čs. známek (Pofis, 1963) i v dalších pramenech. To samozřejmě ztěžuje práci sběratelům, kteří se hlouběji zajímají o tuto emisi a vlastními silami se pokoušejí identifikovat pravé přetisky i jejich padělky (což – jak praxe ukazuje – je správná cesta, kterou by se sběratelé měli ubírat).

Ale teď už k dnešnímu tématu. Jak jsme si minule řekli, všechny dosud mi známé padělky druhu *Ba* pocházejí ze stejného štočku, napodobujícího II. typ – s odlišnostmi, na něž jsme minule upozornili. Rovněž jsme zmínili, že některé z těchto charakteristických odlišností nalézáme i na padělcích přetisků druhu *Bb*, jehož II. typ se od II. typu skupiny *Ba* liší

zejména postavením první řádky vůči řádkům ostatním (a nepřítomností tečky v *O*·*S* – již však lze ze štočku snadno odstranit, nebo ji do předlohy naopak doplnit). To samozřejmě vede k úvaze, že padělatelé pracovali s jednou společnou výchozí předlohou, kterou postupně upravovali (zejména měnili vzájemné postavení jednotlivých rádků, především prvního). To by vysvětlovalo i určité nepřesnosti, které jsme si minule ukázali (např. první rádek u padělku *Ba* je mírně pootočen šikmo vlevo vzhůru).

Tuto hypotézu podporuje i podobnost (resp. shodnost) v detailech obrysů některých písmen v padělcích přetisků *Ba* a *Bb*. Kromě těch uvedených v minulém čísle je to např. druhé písmeno *O* ve slově Československá, jež je v obou případech nahoře zcela rovné – a dokonce až mírně obráceně prohnuté, tedy směrem dolů –, na rozdíl od pravých přetisků, u nichž je naopak nepatrně prohnuté nahoru.

V dolní části pravé strany písmene *N* je u padělků *Ba* hrbolaté poškození zhruba odpovídající přetiskům pravým, u většiny dosud mi známých padělků *Bb* je ve stejném místě výrazný zářez trojúhelníkového tvaru rozevírající se směrem dolů, který se u pravých známek v této rozvinuté podobě nenachází. Právě tento zářez je přitom nejnapadnějším detailem ukazujícím na to, že padělané štočky druhu *Bb* byly použity i pro přetiskování dopltních známek 1 h Porto, jejichž pravé exempláře nesou přetisk *Bc*, který se od přetisků *Ba* i *Bb* poněkud liší. Je mi však známo i několik exemplářů padělků přetisků *Bb*, které mají zcela stejnou podobu, jako popsané kusy s výrazným zářezem, s tím rozdílem, že tento zářez má jiný (méně rozvinutý) tvar, nebo je v jeho místě jen malé poškození.

To by mohlo svědčit o tom, že k přetiskování byl použit jeden štoček, postupně upravovaný (popř. se v místě zářezu nacházel malý náliček, který se v průběhu přetiskování odlomil), nebo bylo ze stejné, postupně upravované předlohy zhotoveno štočků více.

Padělky odpovídající podobě přetisků *Bc* mi dosud nebyly předloženy – a je možné, že je padělatelé (kteří stojí za touto skupinou falz, kterou jsme pracovně nazvali „K“) ani nezhotovili.

Hovořím-li o podobě přetisků, mám tím na mysli zejména vzájemné postavení jejich jednotlivých řá-

Na silně zvětšeném vyobrazení padělaného přetisku dobře vidíme charakteristické detaily.

Dva zcela stejné padělky přetisků, z nichž dražší (vlevo) znalec J. Karásek ověřil svou značkou jako pravý, zatímco k levnějšímu (vpravo) připojil jen lístek s rukopisnou poznámkou „leonná, neověřuje se!“

dek (a písmen a číslic v nich), a v této souvislosti je třeba říci, že popsané padělky *Ba* a *Bb* se v tomto směru od přetisků pravých poněkud liší, což je samo o sobě dostatečným důvodem, abychom je označili za nepochybná falza. (Příčinou této překvapivé nepřesnosti v postavení jednotlivých – jinak vcelku dobře napodobených – rádek může být i už zmíněná nejednotnost vyobrazení ve filatelistické literatuře, kterou padělatelé zřejmě znali a používali – jak lze usuzovat z jejich dobré informovanosti o podobě této emise.)

I tomto případě zhotovili padělatelé z popsaného štočku přetisku *Bb* napodobujícího II. typ (nebo z více těchto štočků pocházejících ze stejné, postupně upravované předlohy) pestrý sortiment výrobků, s nímž na trhu v řadě případů uspěli a způsobili tak sběratelům a obchodníkům nemalé škody.

U série **Flugpost** mi jsou známy padělky přetisků v normální i převrácené poloze (a to včetně supervácné hodnoty 1,50 K v úzkém formátu – ta dokonce i ve dvoupásce), ale i fantaskní přetisky dvojité a vícenásobné. Jejich autoři experimentovali i s barvami papíru (bílý, našedlý) a s tím souvisejícími formáty obrazu známek (úzké a široké).

Padělky přetisků na známkách série Flugpost: 1,50 K úzká – normální a převrácený přetisk, 2,50 K úzká s přetiskem ve standardní poloze (všechny tři přetisky s jen málo rozvinutým zářezem na pravé straně písmene N) a dva exempláře široké – s přetiskem dvojitým, resp. převráceným; 4 K úzká a široká, v obou případech vždy normální resp. převrácený přetisk (všech 6 přetisků s úplně rozvinutým zářezem v N).

Padělky přetisků na známkách série Porto: všechny hodnoty existují s přetisky v normální i převrácené poloze, některé i jako dvojitě či vícenásobné. (Přetisk na hodnotě 15/2 h je i nesprávně umístěn – je příliš nízký.)

V případě série **Porto** je sortiment ještě širší, a to zejména díky hodnotě 1 h, jak ostatně vidíme na následujících ilustracích. Kuriózní je, že přetištěny byly i levné hodnoty 15/36 a 50/42 h, které s nálepkou stojí pouhou pětikorunu (a bůhví jestli). Z toho vyplývá, že nebezpečí koupě padělek hrozí i „obyčejným“ sběratelům, kteří se dražšími známkami této emise nezabývají, a hlavně poučení, že jednotlivou levnou známku rozhodně nemůžeme automaticky považovat za pravou a jako takovou ji pokládat za dobrý srovnávací materiál. To by se nám totiž v uvedeném případě vymstilo – a to je také možná skutečný důvod vzniku těchto falz na levných známkách („když je zcela stejný přetisk i na levné hodnotě, tak ta drahá musí být pravá“; jak jsme si právě ukázali – rozhodně *nemusí!*).¹⁾ ■

Padělký přetisků na známkách 1 h Porto, které existují v normální i převrácené poloze, některé i jako dvojitě či vícenásobné, a to i ve variantě s normálním a s úzkým O, dále jako nevydané (bez Porto), a to na známkách na papíru normálním i křídovém (ty však pro přetiskování ve skutečnosti použity nebyly).

¹⁾ Pro příklad nemusíme chodit daleko - o dvě stránky zpět (dole) jsou vyobrazeny dvě známky se zcela stejnými padělanými přetisky, o nichž pojednává tento článek. K ověření je majitel poslal najednou. Dražší z nich znalec J. Karásek označil svou značkou jako pravou, ke druhé, běžné, přiložil lístek s textem „levná, neoznačuje se!“.

A na závěr poznámka k minulé části: Na straně 15 dole jsme nedopatřením zařadili dva stejné obrázky – padělaný dvojitý přetisk na hodnotě 5 h. Namísto toho dolního měl být zařazen přetisk trojitý, jehož obrázek tedy přinášíme dnes.

Už mnohokrát jsme řekli, že padělků skupiny „K“ bylo napáleno mnoho sběratelů a obchodníků, kterým tak vznikly veliké škody. O některých jsme vás již informovali, další postupně vycházejí najevo. Patří k nim případ, s nímž se na redakci Filatelie v polovině minulého měsíce obrátil pan H. z Prahy, náš dlouholetý čtenář a sběratel známek ČSR I. Nachlup přesně před dvanácti lety – v září roku 1997 – vydražil v jedné tuzemské aukci známku 6 h Koruna s převráceným černým přetiskem PČ 1919 a zaplatil za ni bezmála 370.000 korun. Znáмка byla ověřena znaleckými značkami Gilbert a Karásek a byl k ní připojen čerstvý fotoatst Karásek. Po léta ji měl uloženu ve sbírce a teprve po přečtení červeného pokračování našeho seriálu a porovnání známky se zvětšenými vyobrazeními padělků znejistěl, protože mu přetisk připadal stejný. Proto se obrátil na Filatelistickou zkušebnu Domu filatelie s prosbou o prohlídku známky. Bohužel jsme mu museli na místě potvrdit, že se neplete, protože na první pohled šlo o jednoznačný padělek přetisku (stejný, o jakém jsme psali ve F7/09). Padělaná byla i značka Gilbert, zatímco značka Karásek i jeho fotoatst byly, bohužel, pravé.

Ovšem, co teď s tím? Od doby prodeje uplynula tak dlouhá doba, že všechny promlčecí lhůty podle Občanského i Obchodního zákoníku dávno uplynuly. Když se obrátil na aukcionáře, ten s politováním uznal, že se stala chyba, ovšem poukázal na skutečnost, že sám není znalec a známka měla atest předního funkcionáře tehdejší Komise expertů SČF – a dokonce bývalého předsedy Svazu českých filatelistů –, k němuž měl plnou důvěru. Peníze samozřejmě už dávno vyplatil prodávajícímu, takže nemá, z čeho by je teď vrátil. Nešťastnému majiteli falza proto jako náhradu alespoň nabídl, že mu vyplatí celý zisk, který z prodeje známky měl (tedy svůj rabat), a navíc pokud si u něj v aukci něco příště koupí či prodá, odpustí mu všechny poplatky, a tak mu postupně bude kompenzovat ztrátu. S tím se však kupující nechtěl smířit. Jak celá věc dopadla, v době uzávěrky tohoto čísla nebylo známo.

Když jsme se pana H. zeptali, proč si tak drahou známku nenechal pro jistotu prohlédnout ještě od jiného znalce, smutně povzdechl: *Když já jsem tomu atestu od inženýra Karáska naprosto věřil...*

Přitom prakticky ve stejný den, kdy udělal tenhle nejhorší obchod svého života, vyšel ve Filatelii (F9/1997, str. 25 – 27) obsáhlý článek zabývající se otázkami ochrany sběratelů při nákupu filatelistického materiálu, v němž bylo krok po kroku (doslova formou jakéhosi *desaťera*) popsáno jak postupovat, abychom neutrpěli škodu. A kolik takových článků od té doby náš časopis ještě přinesl! Kolikrát jsme upozorňovali na špatně ověřené známky a celistvosti! A na stále stejná jména, která za tím stojí. Ale nejeť to! V dalších letech řada členů Komise znalců SČF (např. F. Beneš, P. Aksamit, J. Maleček, J. Cacka, V. Malovík, J. Bouček, M. Arbeit, V. Řezníček a další) věnovali desítky a desítky hodin a dní bezplatným konzultacím, například při výstavách pořádaných SČF, nebo na každoročním veletrhu Sběratel. V jejich rámci zájemce upozornili na mnoho padělků, které mohli díky tomu včas reklamovat. Není to tedy otázka úspory peněz (vždy šlo o *bezplatné* konzultace), ale spíše určité touhy sběratele (ale i obchodníka) věřit, že je vše v pořádku – a hlavně bezmezně důvěry ke znalci, který si ji nezasloužil.

Takových případů je však nepochybně více a s rostoucím počtem pokračování našeho seriálu budou vycházet najevo. To však neznamená, že bychom nad sbíráním známek měli zlomit hůl. Žijeme v éře padělků ve všech oblastech našeho života – od oblečení a bot, o nichž to každý ví, přes potraviny, nápoje, léky, knihy, cigarety, alkoholické nápoje, elektroniku, samozřejmě veškerá umělecká díla, až třeba po stavební materiál, stroje a počítačové programy. Jde o jev globální, trápící snad všechny státy světa. Oblast sběratelství v tom není žádnou výjimkou. Na rozdíl od jiných sběratelských oborů však ve filatelii máme velkou výhodu: pracujeme s polygraficky zhotovenými *rozmnoženinami*, které můžeme srovnat se zaručenými pravými exempláři a dospět tak k jednoznačnému závěru.

Filatelistické zkušebnictví je u nás tradičně velmi vyspělé a rozhodně disponuje znalci, na něž je spolehnouti. Není jich sice mnoho (a nikdy jich ani nebylo – ani za mnohdy idealizovaných dob první republiky), ale jsou tu, a sběratelé se mají na koho obrátit. A jak si je vybrat? Jak při tom postupovat? O tom všem jsme už mnohokrát psali – a samozřejmě ještě psát budeme. Stačí si projít jednotlivá pokračování z rubriky znalecká hlídka, nebo se třeba znovu začíst do už zmíněného článku otištěného před dlouhými dvanácti lety, na kterém dodnes není třeba měnit jediné slovo.

